

SELVITYSHANKE RIKOSASIOIDEN JA ERÄIDEN RIITA-ASIOIDEN SOVITTELUN SIIRTÄMISESTÄ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALALTA OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALALLE

Asettamis päätös

Oikeusministeriö on tänään asettanut hankkeen ja hankkeelle ohjausryhmän, jossa selvitetään rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalalta oikeusministeriön (OM) hallinnonalalle.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 1.3.2020-30.11.2020.

Tausta

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005) tuli voimaan vuoden 2006 alussa. Sovittelulle saatiin valtion rahoitus ja sovittelun edellytettiin olevan saatavilla yhtäläisesti koko maassa. Sovittelu on maksuton palvelu, jossa rikoksesta epäilty ja rikoksen uhri voivat puolueettoman sovittelijan välityksellä käsitellä rikoksesta sen uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä omatoimisesti sopimaan niiden hyvittämisestä.

Rikos- ja riita-asioiden sovittelun yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle ja järjestämisvelvollisuus Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). THL valitsee sovittelupalvelun tuottajat ja maksaa palveluntuottajille ennakkona korvauksen valtion varoista. Sovittelutoimistojen ammattihenkilöstö vastaa muun muassa sovittelualoitteiden vastaanottamisesta, sovittelun edellytysten arvioinnista, hallintopäätösten tekemisestä, vapaaehtoissovittelijoiden valinnasta ja koulutuksesta, ohjauksesta sekä yhteistyöstä oman toimialueensa viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Noin 100 ammattihenkilön alaisuudessa sovittelutoimintaa hoitaa noin 1 200 koulutettua vapaaehtoissovittelijaa.

Sovittelupalvelun tuottajia (sovittelutoimistoja) on Suomessa 18 ja joillakin sovittelutoimistoilla on lisäksi aluetoimistoja. Yhteensä toimipisteitä (sovittelutoimistoja ja aluetoimistoja) on kaikkiaan 32. Sovittelulain mukaiseen sovitteluun ohjattujen asioiden määrä on kasvanut jatkuvasti. Vuonna 2018 rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjattiin yhteensä 15 526 asiaa; rikosasioita oli 14 789 ja riita-asioita 737. Sovitteluun ohjattujen asioiden määrä kasvoi noin kaksi prosenttia vuodesta 2017.

Sovittelutoimintaan tarkoitettu määräraha oli 7,1 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Hankkeen tavoite

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on kuulunut sovittelulain säätämisestä (2005) lähtien STM:n hallinnonalalle. THL on ollut palveluiden järjestämisvastuussa vuodesta 2016 lähtien. Sovittelujen määrä on viime vuosina lisääntynyt ja sovittelusta on tullut tärkeä osa kriminaalipoliittista kokonaisuutta ja syyttäjien keinovalikoimaa.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa todetaan, että sovittelun käyttöä vahvistetaan oikeudenkäyntien määrän vähentämiseksi. Sovittelun taloudelliset hyödyt kohdistuvat etupäässä OM:n hallinnonalalle oikeusprosessien kevenemisestä johtuen. Sovittelun tavoite on ehkäistä rikosten uusimista, mikä on keskeinen hallitusohjelman tavoite. Hankkeen tavoitteena on selvittää mahdollisuudet rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelun siirtämisestä STM:n hallinnonalalta OM:n hallinnonalalle ja mahdollisen siirron luomia edellytyksiä toiminnan maanlaajuiselle sisällölliselle kehittämiselle. OM:n rooli toimintaa ohjaavana ministeriönä vastaisi kansainvälistä käytäntöä.

Hankkeen organisointi

OM toteuttaa hankkeen yhteistyössä STM:n ja rikosasioiden sovittelutoiminnan järjestämisestä vastuussa olevan THL:n kanssa. Hanketta koordinoi OM:n kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto. Hanketta varten asetetaan ohjausryhmä, joka seuraa selvitystyötä ja tekee ehdotuksen siitä, mihin jatkotoimiin selvityksen pohjalta ryhdytään.

Hankkeen selvitystehtävä

THL asettaa hankkeeseen selvityshenkilön, jonka tehtävänä on tarkastella, minkälaisia organisatorisia ja muita järjestelyjä tarvittaisiin, jos rikos- ja riita-asioiden sovittelun yleinen johto, ohjaus ja valvonta sijoitettaisiin OM:n hallinnonalalle. Selvitys perustuu asiakirja-aineistoihin ja asiantuntijahaastatteluihin. Eri järjestämismalleja tarkastellaan ja verrataan selvityksessä systemaattisesti. Tarkastelun tulee sisältää eri budjetti- ja henkilöstövaikutusten sekä mahdollisten muiden hallinnollisten vaikutusten arviointia sekä ehdotuksia eri järjestämistavoista sekä niiden eduista ja haitoista.

THL osoittaa tehtävään sopivan selvityshenkilön. OM ja STM korvaavat tästä aiheutuneet kustannukset THL:lle. Selvityksen kustannukset ovat noin 30 000 euroa ja ministeriöt jakavat ne tasan.

Selvitystyö toteutetaan 1.3.-29.5.2020 välisenä aikana. Selvityshenkilö luovuttaa loppuraportin ohjausryhmälle 29.5.2020 mennessä.

Ohjausryhmän tehtävät

Ohjausryhmän tehtävänä on

- ohjata ja seurata selvityshenkilön työtä
- käsitellä selvityshenkilön luovuttama loppuraportti
- laatia esitys STM:lle ja OM:lle siitä, mihin jatkotoimiin selvityshenkilön raportti antaa ministeriöissä aihetta

Ohjausryhmän jäsenet

Puheenjohtaja
kehittämisen neuvos Aarne Kinnunen, oikeusministeriö

Jäsenet
neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist, oikeusministeriö

hallitusneuvos Maaria Rubanin, oikeusministeriö
johtaja Jari Keinänen, sosiaali- ja terveysministeriö
neuvotteleva virkamies Meri Paavola, sosiaali- ja terveysministeriö
hallinto- ja talousjohtaja Mia Nykopp, Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos
talouspäällikkö Juha Kekkonen, Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos

Ohjausryhmän sihteerinä toimii erityisasiantuntija Saija Sambou oikeusministeriöstä.

Resurssit

Ohjausryhmän työskentelyyn osallistumisesta ei makseta korvauksia.

Helsingissä 25.2.2020

Pekka Timonen
Kansliapäällikkö, oikeusministeriö

Kirsi Varhila
Kansliapäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö

Marianne Mäki
yksikön päällikkö, oikeusministeriö

Pirjo Lillsunde
neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi ohjausryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri
oikeusministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos